

SANCTI ANSELMII

EXHORTATIO

AD CONTEMPTUM TEMPORALIUM

ET

DESIDERIUM ÆTERNORUM

Quid agis, o homo? quid quasi iumentum versaris in mundo? Sapientem et discretorem creavit te Dominus. Ne assimilari velis iis quibus deest prudentia; invigila, o miserande! miserere tui. Esto Sapiens. Propter te Deus excelsus de cœlis advenit ut te a terrenis elevarer ad cœlum.

In nuptiis cœlestis Sponsi vocatus es, homo. Cur contemnis, et indignum te exhibes? Quomodo intrabis ad nuptias, dicitis mihi, non habens pretiosam vestem, nec lampadem refulgentem? Habe mundum odio, fac meditationem tuam in Deo. Exsecrare malitiam et peccatum, et dilige benignum Redemptorem tuum

Conserva te in terris; sicut angelus, castos jugiter ac sanctos habe cogitatus. Emendare a perversis cogitationibus, ne mundi impliceris actibus. Libera animum tuum ex hujus mundi negotiis vanissimis ex integro, ut super cœlos coroneris a Christo. Esto velut nubes ad proferendam pluviam lacrymarum ut possis extinguere flammam peccatorum.

Recordare illius diei tremendæ; appone remedia vulneribus animæ tuæ. Ambula viriliter in lege Domini; fac jugiter mansionem profectuum per sinceram fidem atque charitatem. Cresce quotidie per disciplinam in continentia, habens spem certam videndi Dominum in claritate sua, et regno, et gloria. Cave ab otioso verbo, ne recedas a Christi mandato. Planta bonam plantationem in corde tuo et in anima tua, virtutes scilicet, et vias sanctorum Patrum, et Deo placentium sacerdotum.

Memor esto, miserabilis, quia in medio laqueorum diaboli ambulas. Evigila, ne in mortis barathrum incidas. Ne te arbitreris diu victurum in terris; ne pro hoc diutius in malis actibus immoreris. Christum semper exora, ut totus affectus tuus fructificet; ut bona terra et optima sit fructifera, et Deo acceptissima vita tua.

Habito ante oculos tuos diem exitus tui; festina in illa hora sine peccato inveniri, ut in die vocationis tuæ anima tua conscendat ad Deum, evecta officii angelorum. Habito odio hunc mundum; Redemptorem tuum toto mentis desiderio dilige. Non negligat anima tua; nec oblectetur dulcedine ac suavitate laqueorum diaboli mortifera, ne plena peccatis

et ingenti confusione depressa, tremens in illa hora contabescat ex formidine nimia.

Esto, insensate, semper paratus; vigila liber ab omni face terrena; observa ut ab omnibus scandalis ac cogitationibus turpissimis eruaris. Esto providus, insensate, excitare a somno nequitia. Si vis esse cœlestis, semper quæ terrena sunt exsecrare et despice. Perfectorum exempla sectare, ut ad paradysum deliciarum et desiderabilem pervenias patriam sacerdotum.

Quare odisti vitam tuam, miserande? Quid pretiosius anima tua quæris, infidelissime? Accede, propera, antequam claudatur ostium pœnitentiæ. Lætifica cœlestem exercitum in tua conversatione.

Expectat medicus videre lacrymas tuas. Accede, noli timere. Ostende vulnus tuum, et offer medicamentum lacrymarum et fletuum. Ecce apertum est ostium pœnitentiæ. Accelera priusquam claudatur.

Effunde, dum tempus est, lacrymas, ne in alio sæculo sine utilitate plangas. Hic enim misericordia, ibi iudicium; hic voluptas, ibi tormenta; hic risus, ibi vero fletus; hic cantus, ibi ignis æternus; hic ornatus vestium, ibi cruciatus vermium; hic elatio, ibi humiliatio. Humiliare ergo in vita, ne in tenebris exterioribus condemnaris. Non ergo oblectet te hic terrena delectatio, ne ibi sit amara deploratio.

Quis non plangat nos, et quis non defleat? Odientes vitam, diligimus mortem. Quid excelsius atque magnificentius, quam exercere mentem, ad servitutem redigere carnem, ut obediat animi imperio, consiliis obtemperet, impigre exsequatur propositum animi ac voluntatem. Quis autem jucundior cibis quam voluntatem Dei facere, virtute mentis impetus superare diaboli?

Quisque seipsam vincat, iram contineat, nullis illecebris emolliatur. Non perturbetur adversis, non **191** extollatur prosperis, nec quasi vento variarum rerum circumferatur mutatione. Reputa, charissime, in temetipso quid melius est, in presenti sæculo pro peccatis plangere ac crebrius exorare, aut in igne æterno sine aliqua utilitate deflere.

Cur tabescit virtus animi tui affectu ac desiderio pereuntis mundi? Eleva mentem ad inestimabilem æternæ felicitatis claritatem, quam oculus non vidit, nec auris audivit, quam præparavit Deus dili-

gentibus se (*I Cor. II, 9*). Continentiam habeto in lingua, continentiam in aspectu, in cibo, in habitu, in cogitatu, in risu, ut athleta Dei perfectissimus in omnibus demonstreris. Stude præ omnibus ne habeas inimicum præter diabolum.

Quid tibi munus prodesse potest, si ejus sollicitudinibus colligaris? Quid acquires de pretiosi vestimenti cura, nisi æterna supplicia? Quid tumore elevationis inflaris? Quis non contremiscat, lamentetur et lugeat, cum in conspectu angelorum et hominum occulta nostra manifestabuntur? Cur malis actibus tuis contristas patrem piissimum, insensate, qui te in filiorum numero dignatus est computare?

Prohibe a malo linguam tuam, inquire pacem, et sequere eam (*Psal. xxxiii, 14*), ne irritatus Dominus malis tuis ut nequissimum servum perpetuam tradat ad pœnam, si eum sequi nolueris ad gloriam. Æterno regi militaturus propriis abrenuntia voluntatibus. Esto omni vilitate vel extremitate contentus. Pronuntia te lingua tua omnibus inferiorem, intimo cordis affectu crede te viliozem. Age dum vacat, quod in perpetuum expediat.

Consurge per noctem ad orationes et lacrymas ad Deum, ut libereris ab omnibus laqueis et scandalis passionum. Si enim subito rapiatur a te anima tua, peccatrix reperietur et felidissima, non habens tempus pœnitentiæ ultimæ. Quid dices morti in hora separationis tuæ, cum jam non concedetur tibi vel momento unius horæ vivere? Habeto præ oculis diem mortis. Pertracta qualiter statuendus sis ante conspectum judicis. Para jugiter lampadem tuam in conservatione optima; festina ut semper sit accensa.

Despice temporalia et caduca, ut tanquam eximius belligerator pompam relinquens sæculi, possis bravium post victoriam promereri. Recurre, miserabilis, ad conscientiam tuam; exonera te ponderibus sollicitudinum terrenarum. Non regnet contentio in te, non contradictio, non ulla omnino iniquitas. Terrena respue, celestia appete, temporalia desere, sempiternam beatitudinem dilige.

Expergiscere parumper a somno miserando, aperi os tuum, obsecra Deum, projice a te onera peccatorum. Ora frequenter, sine cessatione lacrymas funde. Mollitiem animi fuge, negligentiam exsecrare, malitiam detestare. Ama mansuetudinem, dilige continentiam, meditare psalmodiam.

Festina orare, dum tempus est pœnitentiæ. Dilige Deum ex tota anima tua (*Matth. xxi, 39*), sicut ille dilexit te. Time diem judicii. Amore Christi abnega temeptisum tibi. Actus vitæ tuæ omni hora custodi. Fac te alienum ab actibus sæculi, ut hæres efficiaris regni Dei.

Audi, anima, quæ loquor; ausculta quæ dico; attende quæ moneo. Nulla jam immunditia polluaris, nulla libidine maculeris, ab omni te carnis corruptela suspende, ab omni carnis corruptione extrahe. Luxuria ultra non invalescat, libido ultra non te deviuat. Melius enim est mori quam libidine ma-

culari. Melius est animam effundere quam eam per incontinentiam perdere.

Castitas hominem Deo proximum reddit, castitas homini Deum proximum facit, castis regnum cœlorum promittitur. Quod si adhuc carnis stimulis tangeris, si adhuc libidinis suggestione pulsaris; memoriam mortis tibi objice, diem exitus tui propone, finem vitæ ante oculos tuos adhibe. Propone tibi futurum judicium et futura tormenta, propone tibi infernorum perpetuos ignes, propone tibi gehennæ pœnas horribiles.

Ora cum lacrymis indesinenter, ora jugiter, insiste orationi frequenter. Precare Deum diebus ac noctibus, incumbere orationi assidue, geme semper et plange. Surge ad præcem in nocte, pernocta in oratione et prece, incumbere nocturnis vigiliis, rursum ora, ad modicum clausis oculis.

Oratio frequens diaboli submovet jacula, immundos spiritus precis expellit frequentia, immundos spiritus orationis vincit instantia, dæmonia oratione vincuntur, omnibus malis prævalet oratio.

Adime tibi quoque saturitatem panis, parcimonia tuum corpus castiga, jejuniis et abstinentiæ intentus pallida ora gere, aridum porta corpus. Esuri et siti; abstine et arecce. Nisi jejuniis erudiaris, non potes tentationes vincere.

Esto humilis, esto in humilitate fundatus, humilia te, minimum te fac. Nulli te præponas, nulli te superiorem deutes. Existima omnes superiores esse tibi. Omnium te minimum existima, inferiorem te omnibus deputa. Quamvis summus sis, humilitatem tene. Quanto enim humilior fueris, tanto te sequetur gloriæ altitudo.

Cave jactantiam, cave ostentationis appetitum, cave gloriæ inanis studium. Non te arroges; non te jactes. Non te insolenter extollas; alas superbiæ non extendas. Elationis pennas non erigas, nihil de te præsumas, nihil boni tibi tribuas.

De justitiæ virtute nulla elatione superbias, de bonis factis non attollaris, de bono opere non gloriaris: humiliare ut exalteris, ne exaltatus humiliaris: qui enim attollitur, humiliatur; qui exaltatur, dejicitur; qui elevatur, prosternitur; qui inflatur, alliditur.

Superbia angelos deposuit, tumor regna dissolvit, arrogantia sublimes humiliavit, humilitas casum nescit, humilitas lapsum non novit. Cognosce, miserande, quia humilis Deus venit. Ambula, sicut ille ambulavit; sequere exemplum ejus, imitare vestigia illius.

Existe tibi vilis, existe abjectus, existe despectus, displice tibi, despectus esto apud te ipsum. Qui enim sibi vilis est, ante Deum magnus. Qui sibi displicet, Deo placet. Esto ergo parvus in oculis tuis, ut sis magnus in oculis Dei: tanto enim eris apud Deum pretiosior, quanto apud homines despectior.

Porta semper verecundiam in vultu de recordatione delicti; porta pudorem in facie de memoria commissi peccati. Peccati pudore oculos tuos attol-

lere erubescere. Incede deposita facie, abjecto vultu, mœsto ore, percusso corde, lugubri veste, sacco involutus, opertus cilicio corpus, semper lugens, semper mœrens, semper gemens, semper suspiria cordis emittens. Sit compunctio in corde, lamentum in pectore; delectet te semper planctus et luctus.

Esto semper paratus ad lacrymas. Planctum et lacrymas nunquam deseras. Nulla te res de peccato securum faciat, incessanter in corde tuo spes et formido consistent. Sic spera misericordiam, et metuas justitiam; sic te spes indulgentiæ erigat, et metus gehennæ semper affligat.

In infirmitatibus tuis non contristeris, in languoribus tuis gratias age Deo; valere te magis animo opta quam corpore, valere te magis opta mente quam carne. Ægritudo carnem vulnerat, mentem castigat.

Si prosperitas arriserit, non extollaris; si adversitas acciderit, non dejiciaris. Si contigerit calamitas, pusillanimus non existas. Habeto temperamentum in prosperis, habeto patientiam in adversis. Probari te in dolore cognosce, ne exalteris.

Æqualis esto in omnibus, mentem nec gaudio nec **192** mœrore commutes. Omnia æquali jure sustine, ad nullam insolentiam commuteris. Nullus te casus imparatum inveniat, nullus sit casus quem non meditati tua præveniat.

Propone tibi nihil esse quod non possit accidere. In secundis meditare quo pacto adversa feras; futuras semper comminiscere miseras. Cedit adversus casus consilio; advenientes impetus frangit præmeditatio. Et ad bona igitur, et ad mala cor tuum præpara; et bona et mala prout eveniunt porta; adversa et prospera, ut occurrunt, tolera; quodcunque evenit sustine mente libera.

Si prævenit iracundia, restringe illam; si præoccupaverit, mitiga eam. Tempera furorem, tempera indignationem, cohibe animi motum, refrena iracundiæ impetum. Si non potes furorē cavere, vel tempera; si non potes furorē cavere, vel cohibe. Disce mala ferre potius quam referre; disce mala magis tolerare quam facere.

Esto mansuetus, esto patiens, esto mitis, esto modestus. Serva patientiam, serva modestiam. Despice probra illatæ contumeliæ. Sagittas contumeliæ patientiæ clypeo frange. Præpara contra verbum asperum patientiæ clypeum; contra linguæ gladium patientiæ præbe scutum. Quamvis quisque incitet, quamvis exaspet, quamvis insultet, quamvis convicietur, quamvis criminetur, quamvis ad litem provocet, quamvis convicium dicat, quamvis injuriam faciat, quamvis contumeliis afficiat, tu sile, tu tace, contemne, tu dissimula injuriam, non respondeas, convicium non retorqueas. Tacendo citius vinces.

Disce a Christo tolerantiam, disce modestiam. Christum attende, et non doleas de injuriis. Consideratione justitiæ, dolorem tempera. Inimicos omni modestia placa, mala aliorum tuo bono exsupera.

Cum ergo derogatur tibi, tu ora; cum maledicatur tibi, tu benedic; maledicenti tibi benedictionem op-

PATROL. CLVIII.

pone. Irascentem patientia delinito, blandimento iracundiam furentis dissolve, vince nequitiam lenitate, vince malitiam bonitate. Tranquilla etiam mente illatas contumelias prode. Aperi tranquillo corde dolorem injuriæ: valde enim comedit animum vulnus inclusum.

Si contristaveris fratrem tuum in aliquo, age pœnitentiam coram illo. Si offenderis in fratre, reconcilia eum in prece. Offensionis tuæ cito veniam postula, celerrimo dilectionis affectu, humilitate ad veniam eum provoca, supplici animo veniam deprecare, affectu prosternere.

Petenti veniam placenter indulge, revertentem statim amplectere, redeuntem confestim benigna suscipe charitate. Dimitte ut dimittatur tibi, ignosce ut ignoscatur tibi. Indulgentiam non habebis, nisi dederis. Et si ille non supplicet, si sibi dimitti non postulet, si deprecandi humilitatem non habeat, si peccatum suum mala conscientia non agnoscat; tu relaxa ex corde, tu dimitte ex animo, tu gratis indulge, tu veniam ex propria voluntate concede.

Non retentes cordis et dolorem, aufer a corde fraternam offensionem, alienæ nequitie non servas dolorem: odium enim a regno Dei hominem separat, a cœlo subtrahit, a paradiso ejicit. Odium nec passione adimitur, nec martyrio expiatur.

Quid zeli referam ignes? Invidia cuncta virtutum germina concremat; invidia cuncta bona ardore pestifero devorat. Hæc primum sibi nocet, primum se mordet, primo suum rodit auctorem. Invidia animæ tinea est, sensum comedit, pectus urit, mentem afficit, cor hominis quasi quædam pestis depascit.

Occurrat ergo contra zelum bonitas; adversus invidiam præparetur charitas. Pacem ama, pacem dilige, pacem cum omnibus retine, omnes in mansuetudine et charitate amplectere. Non sis in pace infidus. Esto affectu promptus, semperque retine vinculum constantiæ. Habeto mentis placabilitatem, animi benignitatem.

Affabilis esto in sermone; grato animo ad omnes appare, fuge rixas, vita lites, cave contentiones, tolle lites occasiones. Litem sperne, vive semper in pace, in nulla actione studeas decertare. Contentio lites parit, rixas gignit, faces odiorum accendit, pacem cordis exstinguit, concordiam rumpit.

Si ceciderit inimicus tuus, noli gratulari; in ruina adversarii noli extolli; sit tibi magis erga humilitatem ejus humanus affectus. Satiare stertibus in alienis mœroribus. Non sit tibi ferreum pectus, non dura præcordia. Sic alienam luge miseriam, tanquam tuam. Cum stentibus fle, lugentibus mentis affectum conjunge.

In omnibus actibus tuis, in omni opere tuo, in omni conversatione tua imitare bonos, æmulare sanctos. Sint tibi Patrum exempla, disciplinæ incitamenta. Nullum vitæ scandalizet infamia, nullum opinio contristet adversa. Disce, homo, flagrare præconio, testimonium bonum habeto. Nullis fama tua obscuretur satoribus, nullis laceretur opprobriis.

Cave gloriam popularem, vita vulgi admirationem, A favores contemne, esse magis bonus quam videri stude. Non te favor seducat, nec vituperatio frangat. Qui laudem non appetit, nec contumeliam sentit. Discerne te tuo non alieno iudicio. Non ex aliorum sed ex tua te mente metire.

Qualis haberi vis, talis esto. Professionem tuam et habitum et inessum demonstra; ne præbeas de te spectaculum, non des aliis obrectandi locum. Vita malos, cave iniquos, honorum consortium appete, bonorum societatem require, sanctis individue adhære. Melius est habere malorum odium quam consortium.

Ab otioso etiam sermone linguam compesce, ab otioso verbo linguam reprime. Sermones impudicos respue, fuge inhonesta verba. Ne garrias verba inania: vanus enim sermo cito polluit mentem, et facile agitur quod libenter exauditur; hoc procedat ex labiis, quod aures non polluat audientis. Evita minima, ne pervenias ad majora. Quæ loqueris, existant digna atque gravidata doctrina.

Sit sermo tuus irreprehensibilis, sit expectationi audientium utilis. Discerne quid loqueris, quid taceas, et in loquendo et in tacendo peritus esto. Multum ante delibera quid dicas; in nulla re contendas. Labiis tuis signaculum præbe linguæ tuæ, silentii claustra oppone, circumclude linguam munitione custodiae. Interrogatio os tuum aperiat.

Sint verba tua pauca. Multiloquium non declinat peccatum. Linguosus homo imperitus est: sapiens paucis utitur verbis; loqui multum, est stultitia; brevem sermonem facit scientia. Imperitus satis perstrepit, et nihil sensu dicit. Vox insipientis in multiplicationem sermonis. Semper verba tua moderare, maneat in verbo mensura, in sermone statera.

Alienam vitam non laceres, de malo alieno os tuum non coinquines; non detrahas peccanti, sed condole. Quod in alio detrahis, in te pertimesce. Grave crimen est detractio, gravis damnatio est detractio: hoc scædus nihil est, hoc summæ turpitudinis est. Canum mos est lacerare, canum linguas exercere, canum dentes pestifero mordere.

Quando alii detrahis, te discute; quando alium mordes, tua peccata redargue. Si vis detrahere, ad tua peccata te retorque; non alterius delicta, sed propria cerne. Vitia tua, non aliena intende.

Nunquam alii detrahas, si bene te perspexeris. De tua ergo correctione sollicitus, de tua salute intentus, susurrantibus auditum non præbeas. Pari reatu detrahentes tenentur, et audientes. Tanta cura corrige tua vitia, quanto studio prospicias aliena.

193 Cave quoque in omnibus mendacium; nec casu, nec studio loquaris falsum. Nullum justum mendacium; omne mendacium est peccatum. Omnis enim qui mentitur, occidit animam. Et: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium (Psal. v, 7)*; et: *Testis falsus non erit impunitus (Prov. xix, 5)*. Refuge ergo

fallaciam, declina mendacium. Cave falsum, nunquam mentiaris. Esto in verbo verax, neminem mentiendo fallas.

Prohibe juramentum, tolle jusjurandum. Sit in ore tuo, *est*; sit in ore tuo, *non est*. Non sis in verbis facilis, et in opere difficilis. In turpe votum muta decretum.

Ibi pecca, ubi Dominum esse nescis. Videt occulta qui fecit abscondita; et si te non damnat publica fama, condemnet tamen propria conscientia.

In omni opere tuo, Dei auxilium posce; omnia divinæ gratiæ, divino dono ascribe; nihil meritis tuis attribuas, in virtute tua nihil præsumas.

Sine consideratione virium nihil voveris. Inter infideles computantur, qui quod voverunt non impleverunt. Occulta virtutes præ elatione. Absconde bona facta præ arrogantia; fuge videri quod esse meruisti.

Vitia cordis tui revela, pravas cogitationes illico manifesta. Si patet, vitium sit ex magno pusillum; si latet, sit ex minimo magnum.

Ancipitem diu delibera sententiam. Quod vis agere diu exquire. Absit in bonis segnitias remissa; absit torpens negligentia. In id quod expedit, differre impedit. Desidia frigescit ingenium; negligentia et torpor dissolvit animum.

Nihil sapientia melius, nihil prudentia dulcius; nihil scientia suavius; nihil stultitia pejus, nihil ignavia turpius. Indoctus facile decipitur, stultus in vitia cito dilabitur.

Quæ ore promis, opere adimple; verba tua præcedant opera. Cave ne dum alios docendo erigis, ipse laudis appetitu mergaris.

Cede cito veritati; in disputatione tolle certamen, tolle pertinacem defensionem. Plus dilige audire quam dicere; in principio audi, loquere novissimum. Primus taceas, prostremus dicas.

Juxta dignitatem redde unicuique honorem. Cede majorum auctoritati, obsequere voluntati. Malum autem facere jussus non acquiescas. Malum jussus facere non consentias.

Tene modum in omni opere, in omni re discretionem tene. Quod tibi vis fieri, fac alteri. Talis esto aliis, quales optas esse alios circa te. Cave honores, quos tenere non potes. Sublimitas honorum magnitudo est scelerum.

Quid differs in crastinum? Potes lucrari et diem hodiernum. Cavendum est enim ne et illum non teneas, et hunc amittas. Non exiguum detrimentum est vel horæ unius.

Diebus ergo et noctibus Deum precare, et oculos a petulantia reprime. Tolle occasionem, aufer materiam delinquendi. Omnia non turbulento animo, sed tranquillo corde dispone; nec quemquam districtius iudices quam te.

Brevis est hujus mundi felicitas, modica est hujus sæculi gloria. Caduca est et fragilis temporalis potentia. Dic ubi sunt reges? ubi principes? ubi imperatores? ubi rerum locupletes? ubi potentes sæculi?

ubi divites mundi? Quasi umbra transierunt, et A velut somnium evanuerunt.

Sollicitudines rerum mentem conturbant, curæ rerum mentem exagitant. Si vis esse quietus, nihil sæculi appetas. Semper requiem mentis habebis, si a te mundi curas abjeceris. Qui curis terrenis se implicat, a Dei amore se separat.

Nemo potest amplecti Dei gloriam, simul et sæculi. Nemo potest amplecti Christum, simul et sæculum. Propter Deum ergo renūntia omnibus. Sine impedimento sæculi, Deo servire stude.

Omnibus communica, omnibus tribue, omnibus præbe. Major sit benevolentia quam res impetrata; major gratia quam res data. Non est misericordia ubi non est benevolentia. Tale crit opus tuum, qualis fuerit intentio tua.

Esto templum Dei, et Deus excelsus habitabit in

te; de tuis justis laboribus ministra pauperibus, non auferas uni quod tribuas alteri.

Quidquid agis, age pro futura mercede, pro æternæ remunerationis expectatione; futura merces, non præsens, promittitur sanctis. In cælo, non in terra, merces promittitur justis. Non est hic expectandum, quod est alibi dandum.

Esto mortuus mundo, et mundus tibi. Mundi gloriam aspice, tanquam mortuus; sicut sepultus non habeas curam de sæculo. Tanquam defunctus ab omni terreno te priva negotio. Contemne vivens, quod post mortem habere non potes.

Nihil studeas propter laudem, nihil propter temporalem opinionem, nihil propter famam; sed propter vitam æternam, quam concedat tibi qui cum B Patre, et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus per infinita sæcula sæculorum. Amen.

SANCTI ANSELMI

ADMONITIO " MORIENTI

ET

DE PECCATIS SUIS NIMIUM FORMIDANTI.

194 *Interrogatio*⁹⁹. Lætaris frater, quod in fide C Christiana moreris⁹⁹?

*Responsio*⁹⁹. Gaudeo⁹⁹.

Interrog. Gaudes quod moreris⁹⁹ in habitu⁹⁷ monachico?

Responsio. Gaudeo⁹⁹.

Interrog. Fateris te tam male vixisse⁹⁹, ut meritis tuis pœna æterna debeatur?

Responsio. Fateor¹⁰⁰.

Interrog. Pœnitet te¹⁰¹ hoc?

Responsio. Pœnitet.

Interrog. Habes voluntatem emendandi, si spatium haberes¹⁰².

Responsio. Etiam¹⁰³.

Interrog. Credis quod Dominus Jesus Christus pro te¹⁰⁴ mortuus est?

Responsio. Credo.

Interrog. Agis¹⁰⁵ ei gratias?

Responsio. Ago¹⁰⁶.

Interrog. Credis te non posse nisi per mortem ipsius salvari?

Responsio. Credo¹⁰⁷.

Inter. Ago ergo dum superest in te anima; in hac sola morte totam fiduciam tuam constitue; in nulla alia re fiduciam habeas; huic morti¹⁰⁸ te totum committe; hac sola te totum contege¹⁰⁹; hac

VARIE LECTIONES.

⁹⁹ Collata est cum mss. Beccensibus E. 10. et O. et uno Vaticano, 1237. et uno Bibliothecæ Sancti Germani. Ms. Vaticanum Admonitio Beati Anselmi Cantuariensis archiepiscopi. Quicumque juxta mortem dixerit contrito corde et confesso, mortem in æternum non videbit ms. Bec. E. 10. Beatus Anselmus archiepiscopus cuidam morienti, et de peccatis suis nimium formidanti. ms. Bec. O. Admonitio ad morientem⁹⁹ *Interrogatio.* ms. Vict. magister. mss. alia omitt. hæc. ⁹⁹ Morieris mss. Bec. S. Ger. moreris ⁹⁹ Responsio ms. Vatic. Discipulus. ⁹⁹ Gaudeo mss. Bec. et S. Ger. etiam ⁹⁹ Quod morieris mss. Bec. et S. Ger. quia moreris ⁹⁷ Habitu religionis mss. Bec. S. Ger. habitu monachico ⁹⁹ Gaudeo mss. Bec. et S. Ger. Etiam ⁹⁹ Fateris te non bene vixisse sicut debuisses? mss. Bec. et S. Ger. fateris te tam male vixisse ut meritis tuis pœna æterna debeatur? ¹⁰⁰ Fateor mss. Bec. et S. Ger. Etiam ¹⁰¹ Te Deum offendisse? mss. Bec. et S. Ger. te hoc? ¹⁰² Si spatium haberes vivendi? mss. Bec. et S. Ger. si haberes spatium? ¹⁰³ Habeo mss. Bec. et S. Ger. Etiam ¹⁰⁴ Credis ita quod Dominus J. C. ¹⁰⁵ Agis etiam gratias de passione et morte sua? mss. Bec. et S. Ger. agis ei gratias? ¹⁰⁶ Ago mss. Bec. et S. Ger. etiam. ¹⁰⁷ Credo mss. Bec. et S. Ger. etiam ¹⁰⁸ Age ergo ista semper dum in te est anima: habeas fiduciam in Christo, et fidem tuam constitue in hac sola morte Jesu Christi, et in nullam aliam rem speres. Sperans, hujus morti mss. Bec. et S. Ger. Age ergo, dum superest in te anima: in hac sola morte totam tuam fiduciam constitue: in nulla alia re fiduciam habeas: huic morti ¹⁰⁹ Committe, et immitte; hac morte te totum contege mss. Bec. et S. Ger. committe, hac sola te totum contege